

پروین اندیش
حمیدرضا ثابت قول
آموزگاران دوره ابتدایی، شهرستان داراب

آموزش و یادگیری الکترونیکی در مدارس

ضرورت آموزش و یادگیری الکترونیکی در مدارس

امروزه شکل سنتی کلاس‌های درس رو به افول است. روز به روز بر تعداد مدارس هوشمند افزوده می‌شود. مدارس هوشمند مدارسی هستند که با داشتن امکانات ارتباطی کافی و با اتصال به شبکه‌های ملی و جهانی، دسترسی معلم و دانش‌آموز را به منابع عظیم علمی و محتوای آموزشی فراهم می‌کنند. آموزش در این‌گونه مدارس به کمک رایانه از طریق شبکه‌هایی مانند اینترنت، اینترنت و اسکترانت و به صورت چند رسانه‌ای انجام می‌شود. به عبارت دیگر، محتوای برنامه‌های درسی با استفاده از صدا، تصویر، متن، فیلم و... ارائه می‌شود. بهره‌گیری از تعامل و ارتباطات دوسویه و چندسویه بین معلم و شاگرد و نیز بین شاگردان، کیفیت فرایند یاددهی-یادگیری را به بالاترین سطح خود می‌رساند. نظام تعلیم و تربیت، افزایش کیفیت یادگیری دانش‌آموزان و رشد علمی و فرهنگی آنان است (کاظمی، ۱۳۸۷).

استفاده از فناوری‌های نوین

سرآغاز

در عصر اطلاعات و ارتباطات و روش‌های قدیمی آموزش و یادگیری کارایی کمتری دارند. انسان برای همگام شدن با محیط در حال تغییر باید به دنبال شیوه‌ها و رویه‌های جدید انتقال دانش و افزایش آگاهی باشد. این انتقال دانش با استفاده از بسترهای فناوری اطلاعات به خوبی میسر است و به سرعت به عنوان روش موفق یادگیری علوم در قرن ۲۱ شناخته خواهد شد.

به هر حال، باید در انتظار بروز تحولاتی در زمینه آموزش و پرورش باشیم. هدف از این مقاله، شناسایی موانع و چالش‌های پیش روی یادگیری الکترونیکی، تبیین مزایای این نوع آموزش و یافتن راه‌ها و پیشنهادهای مناسب برای این موضوع است.

آموزش و یادگیری الکترونیکی

یادگیری الکترونیکی به آن نوع یادگیری اطلاق می‌شود که در محیط شبکه و اینترنت و در ساختی رسمی به وقوع می‌پیوندد و مجموعه‌ای از فناوری‌های چندرسانه‌ای در ایجاد آن به کار می‌روند.

کلیدواژه‌ها: آموزش، یادگیری الکترونیکی، موانع یادگیری الکترونیکی، چالش‌ها

اشاره

معلمان و دانش‌آموزان می‌توانند در پایه‌گذاری تحول در نظام آموزش الکترونیکی سهمی باشند و با برنامه‌ریزی‌های مدبرانه، برای تحقق اهداف و برنامه‌های درسی حرکت کنند. بنابراین، با توجه به اینکه امروزه ضرورت آموزش و یادگیری الکترونیکی بیش از پیش احساس می‌شود، لازم است مدارس ما با فایده‌ها و مزایای این نوع آموزش آشنا شوند و در خصوص تدوین برنامه‌های راهبردی به منظور حل مسائل و از میان برداشتن موانع و چالش‌های فرا روی یادگیری الکترونیکی، برنامه‌ریزی مطلوبی انجام دهند تا در توسعه این تحول نوین، سربلند بیرون آییم. در این مقاله، علاوه بر مفهوم آموزش و یادگیری الکترونیکی، پیشنهادهایی نیز برای طراحی بهتر یادگیری الکترونیکی آمده است.

آموزشی و بهره‌گیری از آن‌ها در مراکز آموزشی، هرچند که نمی‌تواند یگانه ابزار مقابله با تهدیدها و رهایی از امواج خروشان تغییرات پرشتاب جامعه بشری باشد، اما به مؤسسات نوید می‌دهد که با استفاده مستمر از این فناوری، حداقل یک گام جلوتر از رقبا خود حرکت کنند.

مزایای آموزش و یادگیری الکترونیکی در مدارس

امروزه با پیدایش آموزش الکترونیکی، تصورات قبلی در زمینه نیاز به امکانات فیزیکی بسیار برای امر آموزش و یادگیری در سطح عمومی و آموزش عالی متحول و دگرگون شده است. اکنون با به صحنه آمدن مراکز آموزش الکترونیکی، امکان یادگیری در هر زمینه‌ای، برای هر فردی و در هر زمان و مکانی به صورت مادام‌العمر فراهم است. از جمله مزایای آموزش و یادگیری الکترونیکی این موارد قابل ذکرند:

- کاهش استرس‌ها و فشارهای روانی در دانش‌آموزان از طریق گسترش یادگیری‌های تعاملی، فردی و مجازی؛
- تحقق عدالت آموزشی از طریق گسترش دسترسی به دامنه وسیعی از محتوای الکترونیکی؛
- افزایش مشارکت معلمان و دانش‌آموزان در فرایند تعلیم و تربیت و تولید محتوای بومی و محلی؛
- افزایش امکان نظارت و کنترل دقیق یادگیری دانش‌آموزان و ارزشیابی از آموخته‌های آنان از طریق آموزش و ارزشیابی مجازی و...

موانع و چالش‌های آموزش و یادگیری الکترونیکی

مهم‌ترین چالش‌هایی که بر سر راه آموزش الکترونیکی در

مدارس هوشمند باید با فراهم کردن امکانات ارتباطی کافی و با اتصال به شبکه‌های ملی و جهانی، دسترسی معلم و دانش‌آموز را به منابع عظیم علمی و محتوای آموزشی میسر کنند

بررسی‌های تحقیقاتی نشان از آن دارد که فنون تدریس و نوع تفکر معلمان، بر به‌کارگیری آموزش الکترونیکی و در نتیجه پیشرفت دانش‌آموزان تأثیر بسزایی دارد.

دانش معلمان: روش به‌کارگیری آموزش الکترونیکی در کلاس درس تحت تأثیر دانش معلمان درباره موضوع مورد تدریس و نیز ارتباط فناوری اطلاعات با آن قرار دارد. بعضی از معلمان منابع فناوری اطلاعات را که به موضوع درسی خاصی مربوط است انتخاب می‌کنند.

شواهد نشان می‌دهد، وقتی معلمان دانش خود را در زمینه موضوع درس و شیوه یادگیری دانش‌آموز به‌کار می‌بندند، به‌کارگیری فناوری اطلاعات بیشتر اثر مستقیم را بر پیشرفت شاگردان می‌گذارد.

دانش مربوط به فن معلمی:

باورها و ارزش‌های مربوط به فن آموزش یا روش تدریس معلم نقش مهمی در شکل دادن به فرصت‌های یادگیری از طریق فناوری ایفا می‌کند.

- ایران وجود دارد عبارت‌اند از:
۱. کمبود زیرساخت‌های فنی و مخابراتی؛
 ۲. نیاز مخاطبان به سواد رایانه‌ای؛
 ۳. لزوم تهیه محتوای درسی الکترونیکی؛
 ۴. محدود بودن مدرسان راغب به کار در این حیطه؛
 ۵. لزوم سرمایه‌گذاری در زمینه فناوری اطلاعات؛
 ۶. نبود نیروی انسانی آموزش‌دیده و مناسب؛
 ۷. نبود ارتباط چهره به چهره بین مدرس و دانش‌آموز؛
 ۸. بومی نبودن محتوای آموزشی؛
 ۹. لزوم تأیید محتوای دوره‌ها توسط سازمان‌ها و ادارات؛
 ۱۰. وجود نظام آموزشی متمرکز و یکسویه در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و درسی؛
 ۱۱. نبود شبکه‌ای واحد در سطح کشور، برای حمایت و پشتیبانی.

تأثیر آموزش الکترونیکی در بهبود آموزش معلمان

شواهد به‌دست آمده از

برای کار کردن با رایانه، بهره‌مندی از متون علمی-تربیتی مؤلفان خارجی و آخرین دستاوردهای آموزشی و پرورشی و پژوهشی.

- تشکیل کلاس‌های زبان انگلیسی و رایانه برای دانش‌آموزان از دوره ابتدایی با استفاده از بازی‌های رایانه‌ای.

- تقویت فناوری نوین آموزشی در مدارس و اعطای اینترنت رایگان و ساخت ایمیل برای معلمان و شاگردان.

- جایگزین کردن سی‌دی‌های آموزشی به جای کتاب‌های درسی و لغت‌نامه در نظام آموزشی (غفاری، سایت شمیم آموزش و نوآوری).

- تشکیل گروه‌های کوچک پژوهش دانش‌آموزی در کلاس درس توسط معلمان تا فراگیرندگان از طریق نرم‌افزارهای مشارکتی درون و بیرون کلاسی، با نگرش و ویرایش، به نقد منصفانه فعالیت هم‌سالان خود بپردازند و ایده‌های تازه کشف کنند.

کلام آخر: برای توسعه کشور، گسترش آموزش و یادگیری الکترونیکی با قدرت و شتاب توصیه می‌شود. البته در این میان باید به برنامه‌ریزی راهبردی توجه ویژه مبذول داشت تا بتوانیم از حل مسائل و مشکلات متعدد فراروی پیاده‌سازی و توسعه این تحول نوین سربلند بیرون آییم.

*** منابع**

۱. غفاری، زهره. یادگیری الکترونیکی. سایت: شمیم آموزش و نوآوری- حاوی روش‌های جدید تدریس و مطالب مفید آموزشی.
۲. کاظمی، مصطفی (۱۳۸۷). **فناوری اطلاعات و ارتباطات**. انتشارات آستان قدس. مشهد.
۳. جمعی از نویسندگان (۱۳۸۴). **آموزش مجازی**. انتشارات سروش. تهران.
۴. محمد بیگی، حمیدرضا. **ضرورت گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدارس**. سایت اینترنتی <http://mh1342.blogfa.com>

مدارس، در استفاده از این فناوری جدی‌تر بکوشند. پیشنهادهای برای بهره‌گیری بیشتر از آموزش الکترونیکی ارائه می‌شود:

- برگزاری کلاس‌های آموزش ضمن خدمت برای معلمان، گردهمایی‌های علمی-آموزشی و همایش‌های تخصصی

- حمایت آموزش و پرورش و سایر سازمان‌ها از آموزش و یادگیری الکترونیکی

- آموزش عمومی مردم در زمینه فناوری اطلاعات و آگاه کردن مردم از این فناوری از طریق شبکه آموزشی صداوسیما

- دقت لازم در انتخاب محتوای مطالب آموزش الکترونیکی در مدارس

- استفاده از افراد دارای مهارت‌های مدیریتی و نظارتی در زمینه آموزش و یادگیری الکترونیکی در مدارس

- تشکیل کلاس‌های زبان انگلیسی و رایانه برای معلمان

اعتماد معلمان در به‌کارگیری فناوری اطلاعات: اگر معلم سازمان‌دهی دانش‌آموزان را بر مبنای فعالیت‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات تنظیم کند، کارایی گروهی و فردی دانش‌آموزان نیز می‌تواند به موازات آن بیشتر باشد.

سازمان‌دهی: اگر معلمان نتوانند تشخیص دهند که اتخاذ رویکردهای جدید تدریس، طرح درس و برنامه درسی، از جمله ضروریات تعامل است، به‌کارگیری آموزش الکترونیکی در فرایند یاددهی-یادگیری محدود خواهد شد.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

آموزش الکترونیکی به‌عنوان یکی از دستاوردهای عصر اطلاعات روز به روز گسترش می‌یابد. لذا با توجه به موانع و چالش‌های فراوان پیش روی آموزش الکترونیکی، لازم است سازمان‌ها و به‌خصوص

برای توسعه کشور، گسترش آموزش و یادگیری الکترونیکی با قدرت و شتاب توصیه می‌شود